DAGSINS MEINING

Jósef

Álvarsamt, yndisligt, stuttligt, syrgiligt, ferðmikið, stórfingið. Soleiðis valdi ummælari okkara at lýsa songleikin "Jósef" í Norðurlandahúsinum, tá hann fór av bakkastokki fyri eini viku síðani. Og eingin ivi er um, at soleiðis sum leikurin hevur verið umrøddur millum manna og soleiðis sum gravgangurin hevur verið eftir atgongumerkjum, fylla superlativini helst nógv meira. Vit kunnu bara staðfesta, at sjáldan hevur gravgangur eftir atgongumerkjum til eitt einstakt listaligt tiltak í Føroyum verið so stórur sum til songleikin Jósef, ið næmingar í Hoydølum oo. hava leikt á palli í Norðurlandahúsinum fyri nærum 6000 fólkum. Ein eykasýning fyri og onnur eftir. Útselt er til Jósef, eykasýning við Josef osfr. Hetta hava vit hoyrt aftur og aftur í tíðindunum seinastu dagarnar.

Tosað verður um stóra ríkidømið, sum vit eiga í havinum og náttúruni. Men vit mugu ikki gloyma stóra ríkidømið vit eiga í hvørjum einstøkum av okkum, nevniliga evni og gávur og ikki minst áhugi og vilji til at skapa nakað hvør sær og í felag. Hetta er tað, sum kemur undir heitið: fólkslig mentan. Tá vit her umrøða amatørar, skal tað ikki skiljast sum nøkur undirmeting av teimum professionellu fólkum, sum royna at skapa sær og sínum yrki fast undir fótum. Eitt lítið samfelag sum okkara hevur brúk fyri báðum, fyri amatørunum og fyri teimum professionellu. Hesin sangleikurin er so bara ein staðfesting av, at nakað gott kann spyrjast burtur úr, tá amatørar og professionell ganga hond í hond.

Men hví allur hesin gleimur kring Jósef! Fyri tað fyrsta eru songleikir ikki gerandiskostur í Føroyum, og at síggja skúlanæmingar framføra so væl og við slíkari gleði og inniligheit er helst eisini ein orsøkin til, at so mong hava leitað sær niðan í Norðurlandahúsið. Tíðindini um leikin hava gingið sum snarljós um alt landið, og fólk hava valfartað til Havnar at síggja øll hesi mongu glaðu ungu syngja og spæla.

Men tað eru so ikki bara sangurin og framførðslan, sum hevur hugtikið og bergtikið. Tónleikurin, ljóðførini, ljósføringin og ikki minst litføgru búnarnir eru alt á slíkum støði, at tú fer úr aftur Norðurlandahúsinum við eini kenslu av, at hetta var flott, hetta var gott, hetta var ein frálík løta. Kennir á tær, at tú hevur fingið eina ríka uppliving, og tú hugsar, hvussu nógv gott ikki býr í okkara unga fólki. Tú gerst errin av at vera og eisini at vera føroyingur. Tað ræður um at halda okkara unga fólki til – at læra og at upptraðka. At tveita oftani smædna gerandisbúnan av sær – liva leiklutir fult út við lív og sál.

Fyri skúlaumhvørvið í Hoydølum, sum hevur havt so stóran týdning fyri hetta land og fólk, er leikurin av stórum týdningi. Hann gevur samanhald, íblástur og ikki minst identitet - sjálvsvirðing og sjálvsálit. Tað musiska, sum í alt ov stóran mun liggur fjalt og goymt innan í teimum flestu, sleppur út, fær veingir og flog – nakað, sum øll skúlaumhvørvi bara vinna við. Gott í tykkum í Hoydølum og øll hini við.

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Jósef og ótrúliga litfagra dreymakotið – og de utrolig dårlige parkeringsforhold

Lene Rauff Nielsen

På trods at regn og vind glædede jeg mig utroligt til at komme til en fantastisk oplevelse søndag eftermiddag i Nordens hus. Vi kom til huset ca 10 minutter før forestillingen begyndte. Som sædvanligt var der ikke nok parkeringspladser. Af en parkeringsvagt blev vi ledt videre til andre mulige parkeringspladser. Vi kørte ned í Áargeil og fandt en plads der.

Så gik vi, stadigvæk i regn og blæst, over til Nordens hus.

Forestillingen overgik alle forventninger. Fantastisk er faktisk for lille et ord. Vi forlod forestillingen glade og fulde af beundring over at vi har så dygtige folk, der gang efter gang kan overraske os alle sammen.

Det var en dejlig oplevelse.

Så skulle vi hente bilen – det var stadigvæk regn og blæst – men pyt vi var jo så glade for en dejlig oplevelse. Da vi kom til bilen skal jeg love for at glæden blev kort.

I bilens vindue sad nemlig en parkeringsbøde.

Det er jo ikki første gang der er skrevet læserbreve om emnet – men – kunne vi ikke få en løsning på problemet. Alle vil jo gerne have mange gæster til forskellige arrangementer i Nordens hus og vi kører jo næsten alle sammen – så hvorfor ikke løse problemet på en eller anden måde. Det kan godt virke som om man er rigtig glad for indkomsterne fra de mange parkeringsbøder, men det sætter altså skår i glæden, efter en så fantastisk oplevelse.

Er skolen for kedelig?

Doris Rasmussen
pedagog, Trongisvágur

Jeg blev lidt inspireret af en artikel jeg læste i Samvirke om »Kunsten at nå et barn«. Hvorfor er der så mange børn, der keder sig i skolen?

Skyldes det manglende dygtighed hos lærerne?

Jeg tror det ikke.

Skyldes det dovenskab?

Eller noget helt tredie?

Har skolens undervisningsform ændret sig?

Eller foregår den stort set på samme måde, som for en generation siden, da verden så helt anderledes ud?

Tages der hensyn til at børns viden og kundskaber er øget betydeligt, inden de begynder i skolen?

Vi ønsker vist alle, at vore børn udvikler tillid og solidaritet overfor andre mennesker, men hvordan realiseres det?

En måde at gøre det på, er at **lade børnene være med, lade dem deltage**, de skal tages alvorligt, og have medindflydelse på de regler, der angår dem. Børnene har allerede meget tidligt gjort en række erfaringer, som sætter dem i stand til at gøre sig gældende med egne meninger, opfattelser og synspunkter.

Børn udtrykker sig på en anden måde end voksne, der er mere direkte og oftere bruger de et klarere sprog.

Det kan voksne, efter min mening, lære noget af, bl.a. ved, at vi vænner os til at lytte, hvad børnene siger, og ved at svare dem, når de har noget på hjerte.

Hvis børn skal have mulighed for at vokse ind i et samfund som ansvarsfulde borgere, skal vi tidligt støtte dem, og det gøres bedst ved at lade dem tage del i de store beslutninger, der hele tiden træffes der, hvor børn og voksne lever sammen.

Ved at vise børnene, at vi respekterer dem og sætter pris på deres dømmekraft, hjælper vi dem til at føle sig ansvarlige. Medansvar og medbestemmelse medfører, at børnene indser, at alle mennesker har til opgave at taga ansvar af egne handlinger, børnene udvikler dermed gradvis solidaritet med andre mennesker.

Lærerne burde have bedre mulighed for efteruddannelse, så undervisningsformen gennemgår en ændring, der er tidsvarende.

Men det er nok, når det kommer til stykket, et politisk spørgsmål om bevilling.

Sjálvstýri er frælsi

Jógvan Jacobsen

Tað er gleðiligt at sambandsmenn ikki longur seta skott millum frælsi og sjálvstýri. Men hví so ikki taka avleiðingina og taka fult frælsi?

Tey seinastu árini hava sambandsmenn útgreinað hugtakið frælsi nógv. Jóannes Eidesgaard er ein av hesum sambandsmonnum.

Jóannes Eidesgaard hevur m.a. hildið uppá, at framtøk á sjálvstýrisleið eru afturstig fyri frælsið hjá føroyingum. Sjálvstýri er ófrælsi, varð sagt.

Men nú er vent í holuni. Jóannes Eidesgaard hevur tikið alt aftur, sum hann hevur prædikað seinastu seks árini. Hansara boðskapur gjøgnum seks ár í andstøðu tykist nú vera lygn. Men nú er hann samdur við fullveldismenn.

Í Sosialinum 16. mars 2004 sigur Jóannes Eidesgaard, at hann fer at tosa við danska forsætismálaráðharran um størri frælsi til Føroya. Frælsi er, sambært greinini, framtøk á sjálvstýrisleið. Yvirtøkur og ávirkan á uttanríkismál.

Tað er gleðiligt at sambandsmaðurin ikki longur sær sjálvstýri og frælsi sum mótsetningar longur. Tí tey eru ikki mótsetningar.

Eingin er so ófrælsur sum hann, ið ikki sleppur at ráða sær sjálvum.

Men hví so ikki taka avleiðingina? Um sjálvstýri er frælsi, hví ikki taka fult sjálvstýri og harvið fult frælsi? Yvirtaka alt og sjálvi føra uttanríkispolitikk.

Er sjálvstýri frælsi, so er fult sjálvstýri fult frælsi. Tað kundi ikki verið betri.

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo
Fíggjarleiðari: Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo

Durita Simonsen durita@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo
Finnbjørg Nattestad finnbjorg@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Jón Brian Hvidtfeldt jonbrian@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliasen solby@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo
Páll Holm Johannesen pall@sosialurin.fo
Heini í Skorini heini@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo
Anna V. Ellingsgaard ave@post.olivant.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo
Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo
Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo
Sosialurin í Eysturoy:
Postsmoga 143, Saltangará
tel. 447820 fax 449520
tel. 228909
e-post: vilmund@sosialurin.fo
Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@sosialurin.fo
e-post: vagar@sosialurin.fo

Uppseting/prent:
Uppseting: Hestprent
Prent: Prentmiðstøðin
Útgevari:
Sp/f Sosialurin
Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 341800, Fax 341801
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 14[00]

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Støddd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.

Innsent tilfar
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.

VIÐMERKINGAR

Hilmar Simonsen og hin sniffandi ungdómurin í Runavík

Jón Ellendersen

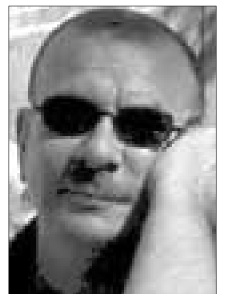

Nógv hevur verið sagt í málinum um útskonking ella ikki í Runavík, og sjálvandi havi eg mína egnu hugsan um tað. Higartil haldi eg, at skrivingin hevur verið sámilig, hóast kenslurnar oftast hava verið sterkari enn vitið. Men nú ber av! Hilmar Simonsen hevur við grein síni, "Skapið pláss og ikki avmarkingar í Runavík" sligið allar rekordir í vánaligari skriving. At hann starvast á Dimmu ger ikki sakina betri, tí har átti hann at hava lært eitt sindur av journalistikki ella toluliga skilagóðari skriving.

Hann byrjar við at siga, at hevði hann sagt brasilum, portugisum og dønum hvussu støðan var í Runavík, høvdu teir púrt einki skilt, tí í teimum londunum er útskonking á hvørjum horni. Sum um tað var nakað at reypa av. Men teir hava eisini, saman við fransmonnum, rekord í skrumpilivur.

Hvørt brasilar, portugisar ella danir skilja ella ikki skilja føroyskan rúsdrekkapolitikk, hevur einki við málið at gera. Tað er eingin mátistokkur sum eitur soleiðis. Brasilar, portugisar og danir gera so nógv, sum vit ikki skilja petti av, men tað er ikki tað sama sum, at so skulu teir broyta hugburð.

Men beinleiðis at siga, at fólk sum eru ímóti útskonking av rúsdrekka á einum dansistaði eru orsøkin til, at tey ungu fara at sniffa lím, drekka barberspritt ella gera annað ótespiligt, tað er einki annað enn tápuligt. Neyvan er nakað land í heiminum, har so fá ung sniffa lím, sum í Føroyum. Og nevniliga Brasil hevur ein ovurstóran trupulleika av børnum og ungum, sum sniffa lím og tendraragass, hetta hóast tey hava útskonking á hvørjum gøtuhorni. Nei Hilmar, hatta er rætt og slætt tápuligt.

Og forrestin, so hava viðurskiftini, skipað ella óskipað, einki við, hvussu fólk uppføra seg tá tey hava drukki. Hyggja vit at kriminaliteti og rúseiturmisnýtslu yvirhøvur, so eru lond sum Danmark, Ongland, Niðurlond, Brasil og USA fleiri kilometrar frammanfyri Føroyar. So heldur ikki her heldur pástandurin hjá Hilmar. Hann veit nærum ikki hvat hann skal finna uppá til tess at undirbyggja síni argument.

Og so hatta við, at tey ungu skulu seta sín egna moralkodeks (siðalæru) er eins tápuligt og alt hitt. Skulu vit kanska loyva ungum at keypa skotvápn, so tey sjálvi kunnu finna sær ein moralkodeks?

Lat meg taka eitt dømi um hvussu moralkodeksurin hjá ungum verður skipaður: Tá eg var ungur, hevði eg nakrar heilt serligar fyrimyndir, Jim Morrison var ein teirra, og við tað, at hann konstant var fullur, so helt eg, at tað var vegurin til tindarnar at ganga fullur í tíð og ótíð. Onnur høvdu aðrar fyrimyndir, sum ikki drukku, og tað ávirkaði lívið hjá teimum mótsættan veg.

Hilmar endar sítt innlegg við hesum orðum: Um alt kortini er ómøguligt, so eigur kommunan eisini at steðga allari sølu av límí, tí at sniffa sterkt lím er nógv vandamiklari enn rúsdrekka. Og forrestin hvat við øllum teimum feitu høsnarungunum sum grillbarrin selur...?

Hvat hugsar maðurin fyri sær? Men kanska best er at spyrja Hilmar: Hví sniffaðu tey ungu ikki í hópatali tá rúsdrekkalógin var enn meiri avmarkað, enn hon er í dag? Og hvat í víðu verð hava feitir høsnarungar við útskonking av rúsdrekka at gera?

Men so er einki annað at gera hjá Hilmari enn at bíleggja sær pláss á Heilbrigdi, um so er, at tey viðgera sniffarar, tí sambært logikkinum hjá honum, fara bæði hann og megin-parturin av ungdóminum á Skálafjørðinum at sniffa lím og drekka barberspritt, fær Kenneth Rasmussen ikki skeinkiloyvi.

Og so er lag á manni hjá málingahandlum og øðrum, sum selja lím, tí vantandi verður 2004 ella 2005 eitt metár. øll tey ungu fara, sambært Hilmari, at keypa lím so tað singur eftir í.

Eg ætlaði at lata skrivingina hjá Hilmari fara afturvið borðinum, men tá eg so fór at hugsa um, at eg hóast alt havi arbeitt við rúseitur- og rúsdrekkamisnýtarum í 80unum, og kenni ikki so lítið til, hví ung fara at sniffa og taka onnur rúsevni, kundi eg ikki bæra mær. Men, tað telur eisini við, at eg ikki havi lisið sovorðið tvætl síðani eg á ungum døgum læs danska blaðið "MAD" - men tað var hóast alt eitt endamál við tvætlinum í MAD.

Nýggja samgongan og kommunurnar

Hvat ætlar ABC-samgongan?

Finnleif Guttesen
býráðslimur

Fráfarna samgongan hevði tann skitna óvana at turka útreiðslur upp á kommunurnar, til dømis, tá ið hon gav »skattalætta« við at hækka botnfrádráttin hjá kommununum, við at gera fólkapensjónina »skattafría«, og hon helt heldur ikki orð viðvíkjandi kompensatión fyri FAS-skipanina. Somuleiðis ætlaði hon at revsa tey lágløntu við at leggja økir út til kommunurnar og harvið trýsta tær til at hækka kommunuskattaprosentið.

Kommunu- og landsskattur

Tað er komið heilt greitt fram síðani valið, eisini frá andstøðuni, at tað er kommunuskatturin, sum rakar tey lágløntu, og ikki landsskatturin. Tí er ein hækking av kommunuskattinum og lækking av landsskattinum steinur oman á byrðu fyri tey lágløntu, meðan tey við hægri lønum fáa enn meira í sín part.

Landsstýrismaðurin í kommunumálum

Jógvan við Keldu, sum hevur nógv ár á baki sum kommunalpolitikari og er lokalpatriotur um ein háls, er rímiliga greiður, tá ið hann sigur, at varisliga skal farast fram, tá ella um økir skulu leggjast út á kommunurnar. Eg veit ikki um eg fari heilt skeivur, tá ið eg havi fatan av, at JvK hevur tankar um, at umsitingin skal flytast út á størri økir, uttan at kommunuskatturin endiliga skal hækkast, so at tey lágløntu ikki verða straffað

Ein máti at gera hetta uppá, er at víðka um verandi almanna- og skattastovur, sum longu liggja runt um í landinum. Tað skuldi verði ein sjálvfylgja, at hesar stovur fáa størri heimildir enn í dag. Men á hesum báðum økjum eru tað Hans Pauli Strøm og Bárður Nielsen, sum ráða.

Landsstýrismaðurin í almannamálum

Eitt er hvat JvK heldur, men nú er tað ikki hann, sum umsitur tey tungu málini, tað er Hans Pauli Strøm, og tað verður áhugavert at síggja, um hann hevur somu tankar um at turka útreiðslur upp á kommunurnar, sum undanmaður hansara hevði.

Undanfarna samgonga hevði ætlan um, at blaka barnaverndarøkið út á kommunurnar í óðum verki, og skuldi hendan ætlan »bert« kosta 0,9 prosent í hækking av kommunuskattinum. Men við kostnaðarmetingini av barnaverndarøkinum hevði eldraøkið kosta 4 til 5 prosent í hækking av kommunuskattinum, og tá høvdu tey lágløntu veruliga merkt svian av hesum politikki.

HPS hevur úttalað seg um barnaansingarøkið og at systkinaavsláttur skal gevast í barnaansingini. Hetta er sjálvsagt ein góður tanki hjá barnafamiljum, men tað, sum kommunurnar ikki vita, er, hvør skal gjalda. Eru tað kommunurnar, so kann roknast við at barnaansingin verður enn dýrari fyri tann einstaka, ella skal kommunuskattaprosenti hækkast, tí gjaldast skal tað.

Tað er at gleðast um, at HPS í Dimmu 3. mars sigur, at eldrarøkt er ikki búgvið til at leggja út á kommunurnar í óðum verki, sum undanfarna samgonga ætlaði.

Landsstýrismaðurin í fíggjarmálum

Bárður Nielsen hevur lovað skattalætta og ein táttur í tí ætlan er at hækka botnfrádráttin. Við at hækka botnfrádráttin fáa tey lágløntu eitt sindur í sín part, men verður tað eftir sama leisti, sum undanfarna samgonga nýtti, so verða tað kommunurnar, sum koma at verða við sviðusoð.

Tí við at hækka botn-frádráttin hjá kommununum skerjast inntøkurnar so nógv, at kommunurnar verða noyddar at hækka skattaprosentið, og so er einki vunnið, serstakliga ikki hjá teimum lágløntu.

Somuleiðis er ætlan um at víðka FAS-skipanina, sum kommunurnar gjalda fyri. Hetta er ein skipan við vaksandi útreiðslum, sum landið hevur álagt kommununum, og tað er bert ein kommuna í landinum, sum fær nakra inntøku av hesi skipan. Tað skuldi sjálvsagt verið soleiðis, at landið fekk allar inntøkur og rindaði allar útreiðslur av hesi skipan

Vinnuhúsið

Boðskapurin frá Vinnuhúsinum er, at kommunurnar eru so væl fyri, at tær saktans kunnu lækka kommunuskattin, so at tey lágløntu fáa eitt sindur av lætta.

Hetta er sjálvsagt ynskiligt, men Vinnuhúsið má gera sær púra greitt, at kommunurnar merktu eisini sviðan av kreppuárunum, og tí liggur nógv á láni. Somuleiðis merkja nógvar kommunur í dag eisini sviðan av vánaligari fíggjarstýring í »gomlum døgum«.

Kommunurnar hava ikki loyvi til at taka meira í skatti enn tað tær hava brúk fyri, til barnaansing, skúlar, vegir, kloakkir o. m. a og tí er skattaprosentið tað, sum tað er, hjá kommununum í dag.

At Vinnuhúsið kemur og sigur, at kommunurnar eru so væl fyri, at tær bara kunnu lækka skattaprosentið er ein óseriøsur pástandur, sum einki hald er í. Vinnuhúsið skuldi, um tað meinar tað í álvara, sagt, hvat kommunurnar skuldi latið vera við at gjørt fyri at lækka kommunuskattaprosentið, t. d. skuldu kommunurnar skert barnaansingina, ikki bygt og umvælt skúlar og so víðari.

Lat okkum fáa eitt boð.

WWW.SOSIALURIN.FO